

Sektor Perbankan Negara Brunei Darussalam Terus Kukuh dan Berdaya Tahan pada Tahun 2015

Sistem kewangan Negara Brunei Darussalam adalah terdiri daripada institusi-institusi kewangan Islam dan konvensional yang mempunyai aset keseluruhan berjumlah BND 20.7 bilion pada tahun 2015. Sebahagian besar daripada sistem kewangan di Negara Brunei Darussalam adalah terdiri daripada institusi perbankan dengan aset berjumlah BND 17.0 bilion pada 2015, yang merupakan 82.0% daripada jumlah keseluruhan aset sistem kewangan.

Perkembangan Peraturan Perbankan

Jadual 1: Peraturan-Peraturan yang dikeluarkan pada 2015	
Rujukan Notis	Tajuk Notis
BS/N-1/2015/30	<i>Nisbah Khidmat Keseluruhan Hutang (Total Debt Service Ratio)</i>
BS/N-2/2015/31	<i>Pinjaman Peribadi Yang Tidak Bercagar (Unsecured Personal Credit Facility)</i>
BS/N-3/2015/32	<i>Pembiayaan Peribadi Yang Tidak Bercagar (Unsecured Personal Financing Facility)</i>
BS/N-4/2015/33	<i>Skim Penyatuan Pinjaman (Consolidation Loan Scheme)</i>
BS/N-5/2015/34	<i>Skim Penyatuan Pembiayaan (Consolidation Financing Scheme)</i>
BS/N-6/2015/35	<i>Yuran/Caj Perkhidmatan (Service Fees/Charges)</i>
1/2012	<i>Kad Kredit (Credit Cards)</i>

Sumber: Bahagian Penyeliaan Perbankan & Pasaran Khusus, Jabatan Regulatori, AMBD

Pada 28 Mei 2015, Autoriti Monetari Brunei Darussalam (AMBD) telah mengeluarkan beberapa Notis Peraturan seperti **Jadual 1** di atas. Peraturan-peraturan berkenaan bertujuan untuk mengawal hutang isi rumah yang boleh menjadi sumber kelemahan kepada sosio-ekonomi secara keseluruhan, dengan berpandukan kepada prinsip-prinsip berikut:-

- 1.1 Menggalakkan institusi-institusi kewangan untuk memberi pembiayaan yang lebih bertanggungjawab dan beretika;
- 1.2 Mempromosikan dan meningkatkan kebolehan pengurusan hutang di kalangan orang ramai bagi kepentingan kestabilan ekonomi dan kewangan; dan

1.3 Menjaga kepentingan orang ramai sebagai pelanggan.

Notis-Notis Peraturan ini telah berkuatkuasa mulai 8 Jun 2015 di mana ciri-ciri utama yang terkandung dalam Notis-Notis Peraturan berkenaan adalah antarlainnya seperti berikut:-

- i) Bank-bank (termasuk Perbadanan TAIB untuk tujuan laporan ini) yang menawarkan produk pembiayaan peribadi yang tidak bercagar telah dibenarkan untuk meningkatkan keseluruhan portfolio pembiayaan peribadi dari 30% kepada 40% daripada jumlah keseluruhan portfolio pembiayaan masing-masing. Peningkatan ini akan memberi peluang kepada orang ramai untuk mendapatkan pembiayaan peribadi;
- ii) Bank-bank yang menawarkan produk pembiayaan peribadi yang tidak bercagar adalah dibenarkan untuk menawarkan had pembiayaan yang lebih tinggi iaitu sebanyak 18 kali ganda daripada gaji bersih bulanan peminjam dengan tempoh maksima selama 6 tahun;
- iii) Di samping peningkatan had produk pembiayaan peribadi berkenaan, mekanisma kawalan pembiayaan telah diperkenalkan iaitu *Total Debt Service Ratio* atau Nisbah Keseluruhan Khidmat Hutang (TDSR). Objektif mekanisma TDSR ini adalah untuk memastikan peminjam mempunyai baki gaji atau pendapatan yang mencukupi untuk menampung keperluan perbelanjaan bulanan dengan menghadkan jumlah pembayaran balik hutang bulanan. TDSR ini juga menggalakkan peminjam untuk mengurus hutang piutang dengan lebih cekap. Nisbah TDSR yang ditetapkan oleh AMBD adalah 60% bagi setiap peminjam yang mempunyai gaji bersih minima sebanyak BND1,750.00. Bagi gaji bersih kurang daripada BND1,750.00, TDSR peminjam adalah tertakluk kepada dasar dalaman institusi kewangan masing-masing. Institusi-institusi kewangan yang berkenaan adalah dikehendaki untuk memastikan pembiayaan yang diberikan tidak membebankan pelanggan tersebut.
- iv) Notis ini juga menyentuh perlindungan bagi peminjam seperti berikut:-
 - a) Membolehkan bank-bank dan Perbadanan TAIB untuk menawarkan Skim Penyatuan (*Consolidation*) Pembiayaan di mana ianya bertujuan untuk membantu peminjam yang mempunyai beban hutang yang berlebihan dan pembayaran balik hutang bulanan yang tinggi. Skim ini membenarkan peminjam untuk menyatukan hutang yang sedia ada dan seterusnya, dapat mengurangkan pembayaran balik bulanan secara keseluruhan, tertakluk jua kepada memenuhi syarat-syarat yang ditetapkan;
 - b) Peminjam adalah dikehendaki untuk mendapatkan perlindungan insurans/ takaful bagi setiap pembiayaan peribadi yang tidak bercagar, sama ada yang baru atau yang telah distruktur semula. Ini akan memberikan perlindungan kepada peminjam

mahupun ahli keluarga terdekat, jika berlaku kematian dan/ atau kehilangan upaya kekal kepada peminjam;

- c) Pengawasan yuran dan caj perkhidmatan yang dikenakan kepada peminjam berhubung dengan produk kewangan seperti yuran penyelesaian awal (*early settlement fees*) dan yuran bagi penstrukturan semula/ *top-up*. Pengawasan berkenaan adalah bagi membantu peminjam untuk melunaskan hutangnya secara awal tanpa bebanan kos tambahan yang tidak berpatutan. Yuran–yuran bagi mendapatkan Sijil Baki Hutang (*Certificate of Balance*) dan Surat Penyelesaian Pembiayaan (*Clearance Letter*) adalah juga dikawalselia bagi membolehkan peminjam untuk memindah baki pembiayaan kepada bank pilihan dengan mudah tanpa dikenakan caj yang tinggi; dan
- d) Menghendaki institusi kewangan berkenaan agar lebih telus kepada pelanggan mengenai semua yuran dan caj yang dikenakan ke atas produk-produk dan perkhidmatan. Langkah-langkah yang dikehendaki adalah termasuk memberikan Jadual Pembayaran Balik Pembiayaan setelah mendapat kelulusan ke atas pembiayaan baru. Langkah-langkah ini bertujuan untuk menggalakkan pengurusan yang lebih baik ke atas hutang peribadi dan meningkatkan tahap celik kewangan di kalangan orang ramai.

Sebagai komitmen berterusan AMBD untuk menyediakan pasaran perkhidmatan kewangan yang stabil dan sihat, beberapa Notis Peraturan telah digubal dan dikuatkuasakan mulai 28 Oktober 2015 di mana beberapa kelonggaran telah diperkenalkan yang berhubungkait dengan pembiayaan peribadi, seperti berikut:-

- i. Beberapa aliran pendapatan tambahan yang tertentu telah dibenarkan untuk diambilkira sebagai Pendapatan Bulanan Bersih khususnya bagi golongan yang bekerja; dan
- ii. Bank-bank boleh menawarkan kad kredit tanpa keperluan bagi peminjam untuk memasukkan gaji atau mencagarkan simpanan tetap kepada bank yang mengeluarkan kad kredit tersebut.

Seterusnya, sebagai komitmen berterusan AMBD untuk mengembangmajukan sektor kewangan yang kukuh dan progresif juga, beberapa peraturan-peraturan telah diteliti kesesuaiannya dan keberkesannya. Pada 8 September 2015, AMBD telah membatalkan peraturan direktif khusus bagi syarikat-syarikat kewangan yang menghendaki pelanggan untuk menyediakan jumlah deposit sebanyak 12.5% daripada harga kenderaan yang diluluskan oleh Jabatan Perancangan dan Kemajuan Ekonomi (JPKE) bagi setiap pembiayaan kenderaan.

Keperluan berkenaan telah dikuatkuasakan melalui direktif yang dikeluarkan pada Disember 2004 and Oktober 2006 secara berasingan.

Gambaran keseluruhan sektor perbankan

Sektor perbankan di Negara Brunei Darussalam terus berdaya tahan. Sistem perbankan merupakan teras kepada sistem kewangan di mana pengawalseliaan dan penyeliaan perbankan diperkukuhkan secara berterusan bagi memastikan kestabilan kewangan, selaras dengan amalan terbaik antarabangsa. AMBD akan terus berwaspada terhadap risiko dan faktor-faktor luaran yang boleh menjejaskan sektor kewangan domestik dan ekonomi. Bank-bank dan institusi-institusi kewangan di negara ini tidak mempunyai sebarang pendedahan yang signifikan di luar negara. Dari itu, risiko luaran seperti krisis hutang Greece atau kemungkinan kelembapan pemulihan ekonomi global bukanlah risiko yang besar kepada *portfolio* pinjaman bank.

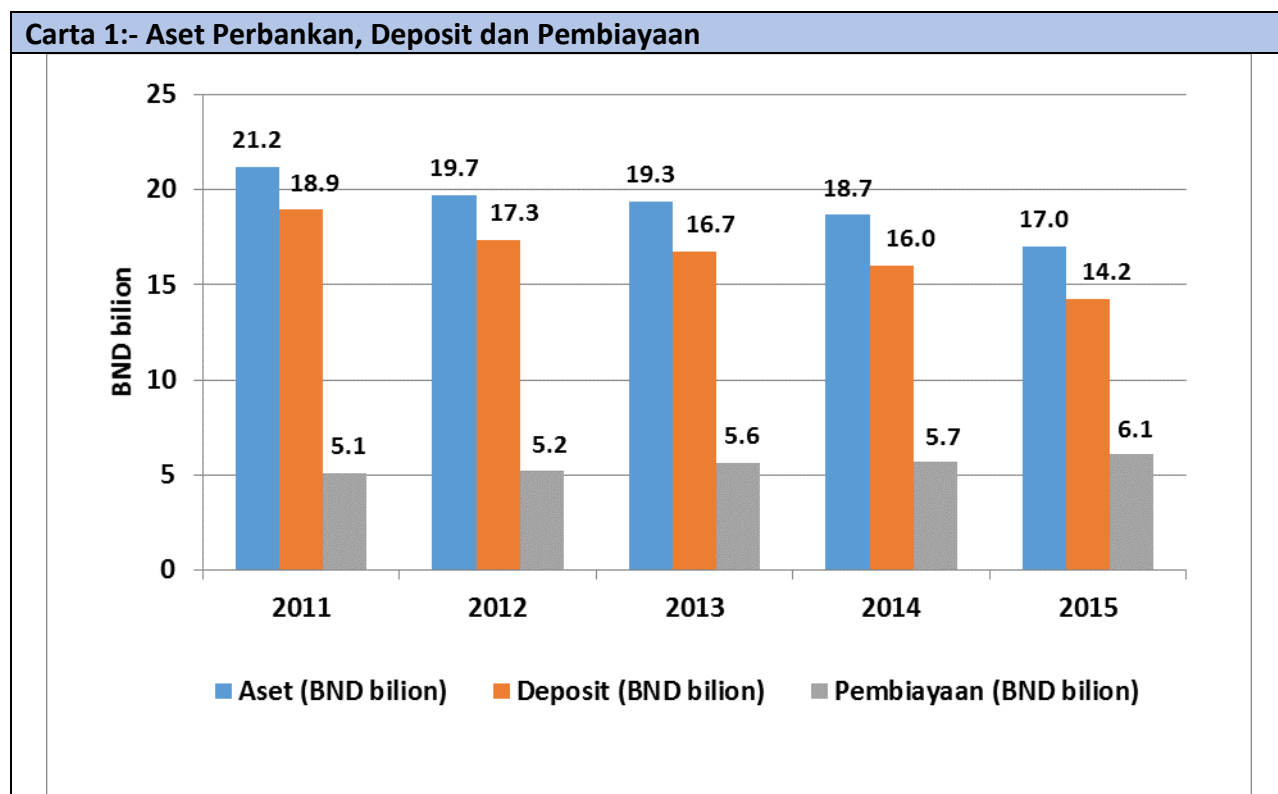
Secara keseluruhan, penunjuk kekukuhan kewangan (*financial soundness indicators*) dalam sektor perbankan, kekal pada tahap yang kukuh seperti yang ditunjukkan di **Jadual 2** di bawah. Modal sistem perbankan terus kukuh dengan agregat nisbah kecukupan modal (*capital adequacy ratio*) sebanyak 21.1% pada tahun 2015. Bank-bank di Negara Brunei Darussalam mempunyai kecairan yang tinggi dengan nisbah aset cair kepada jumlah aset pada tahun 2015 sebanyak 45.6%.

Penggunaan deposit secara produktif juga dapat dilihat melalui peningkatan nisbah pembiayaan kepada nisbah deposit (tidak termasuk deposit Kerajaan) dari 41.7% pada tahun 2014 kepada 46.3% pada tahun 2015. Peningkatan ini adalah disebabkan oleh peningkatan dalam pembiayaan sektor perniagaan sebanyak 10.8% (Seperti yang diterangkan di **Jadual 3**).

Jadual 2:- Penunjuk Kekukuhan Kewangan Utama Bagi Bank-Bank		
Penunjuk Kekukuhan Kewangan Utama	2014 %	2015 %
Kecukupan Modal		
Regulatory Capital to Risk Weighted Assets	21.4	21.1
Kualiti Aset		
Nisbah Bersih Pembiayaan Tertunggak	2.3	1.7
Keuntungan		
Pulangan atas Aset	1.4	1.4
Pulangan atas Ekuiti	10.2	9.5
Kecairan Kewangan		
Aset cair kepada jumlah aset	53.0	45.6
Nisbah Pembiayaan-Deposit (tidak termasuk Deposit Kerajaan)	41.8	46.3

Sumber: Penyeliaan Perbankan/AMBD
Data 2015 belum beraudit

Secara keseluruhan, aset dan deposit sistem perbankan masing-masing telah menurun sebanyak 8.9% daripada BND 18.7 bilion pada tahun 2014 kepada BND 17.0 bilion pada tahun 2015 dan sebanyak 11.0% daripada BND 16.0 bilion pada tahun 2014 kepada BND 14.2 bilion pada tahun 2015. Penurunan aset tersebut adalah disebabkan oleh penurunan kepada *placements* dengan bank-bank dan institusi kewangan di luar negara sebanyak 24.0%. Disamping itu, penurunan deposit pula adalah disebabkan oleh pengurangan deposit institusi. Manakala pembiayaan telah mencatatkan peningkatan sebanyak 7.6% daripada BND 5.7 bilion pada tahun 2014 kepada BND 6.1 bilion pada tahun 2015. Kualiti aset didapati terus meningkat dengan nisbah bersih pembiayaan tertunggak (*Net Non-Performing Loans/Financing ratio*) sebanyak 1.7% pada tahun 2015.

Sumber: *Penyeliaan Perbankan/AMBD*
 Data 2015 belum beraudit

Hutang isi rumah merupakan sektor pembiayaan yang utama iaitu sebanyak 50.7% daripada jumlah keseluruhan pembiayaan di mana pembiayaan peribadi merupakan sektor terbesar iaitu sebanyak 27.3%. Rumah kediaman (*residential housing*) merupakan sektor yang kedua terbesar di mana ianya mencatatkan sebanyak 23.4% daripada pembiayaan iaitu peningkatan sebanyak 3.6% daripada BND 1.38 bilion pada tahun 2014 kepada BND 1.43 bilion pada tahun 2015. Penyumbang utama kepada peningkatan tersebut adalah peningkatan sebanyak 9.7% dalam Pembelian Rumah daripada BND 0.65 bilion kepada BND 0.71 bilion, manakala Pembelian Tanah dan Pembinaan telah menurun sebanyak 9.5% daripada BND 0.31 bilion kepada BND 0.28 bilion.

Selaras dengan aspirasi AMBD untuk menggalakkan pembiayaan bank-bank kepada sektor produktif, pertumbuhan kredit dalam sektor korporat adalah paling ketara dengan peningkatan sebanyak 10.8%, iaitu daripada BND 2.72 bilion pada tahun 2014 kepada BND 3.01 bilion pada tahun 2015, yang mana pertumbuhan berkenaan disumbangkan oleh sektor perkhidmatan dan sektor pembuatan.

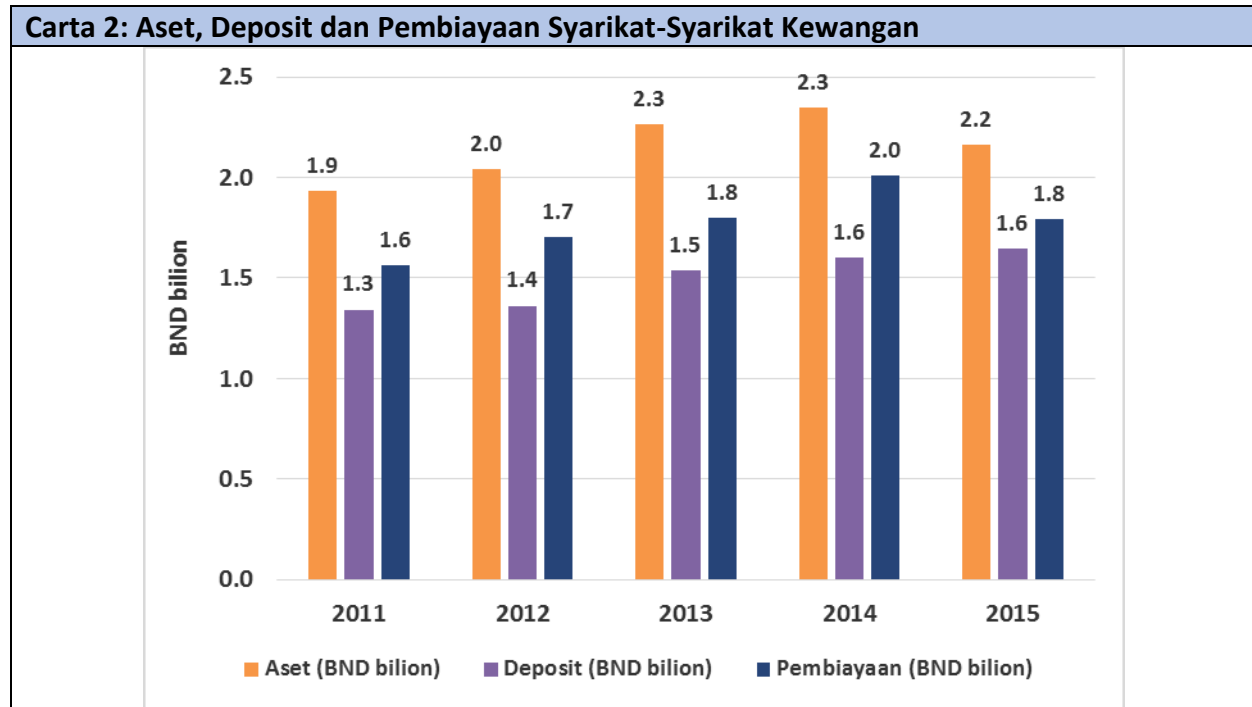
Jadual 3: Hala Tuju Pembiayaan					
Sektor	2014		2015		Peratus Perubahan (%)
	Jumlah BND juta	% bagi Jumlah Pembiayaan	Jumlah BND juta	% bagi Jumlah Pembiayaan	
Sektor Isi Rumah (<i>Household</i>)	2,956	52.1	3,094	50.7	4.6
Pembiayaan Peribadi	1,577	27.8	1,664	27.3	5.5
Pembiayaan Rumah Kediaman	1,379	24.3	1,430	23.4	3.6
Sektor Korporat	2,719	47.9	3,012	49.3	10.8
<i>Commercial Property</i>	609	10.7	586	9.6	-3.8
Pengangkutan	653	11.5	328	5.4	-49.7
Perdagangan	460	8.1	472	7.7	2.6
Perkhidmatan-Perkhidmatan	303	5.3	798	13.1	163.5
Pembuatan	294	5.2	534	8.7	81.4
Lain-Lain	400	6.9	294	4.8	-26.4
Jumlah Pembiayaan	5,675	100.0	6,105	100.0	7.6

Sumber: Penyeliaan Perbankan / AMBD
Data 2015 belum beraudit

Jumlah deposit syarikat-syarikat kewangan telah meningkat sebanyak 2.6% daripada BND 1.60 bilion pada tahun 2014 kepada BND 1.64 bilion pada tahun 2015. Syarikat-syarikat kewangan, yang mana aktiviti utamanya adalah urus niaga sewa beli, telah mengalami penurunan yang ketara dalam jumlah aset dan pembiayaan iaitu masing-masing sebanyak 7.7% daripada BND 2.3 bilion kepada BND 2.2 bilion, dan 10.7% daripada BND 2.0 bilion kepada BND 1.8 bilion. Penurunan dalam aset dan pembiayaan antarlainnya disebabkan oleh perkara-perkara berikut:-

- Beberapa pelanggan telah mengambil peluang daripada Skim Penyatuan (*Consolidation*) Pembiayaan yang telah berkuatkuasa mulai bulan Jun 2015 dengan menyatukan pembiayaan-pembiayaan mereka termasuk pembiayaan dengan syarikat-syarikat kewangan, untuk dijadikan satu pembiayaan dengan bank masing-masing; dan

- Peraturan TDSR pada bulan Jun 2015 antarlainnya telah menyebabkan pelanggan-pelanggan untuk memberi keutamaan kepada pembiayaan aset yang lebih bermanfaat dan mempunyai peningkatan nilai (*appreciating asset*) seperti pembiayaan rumah kediaman (yang mana telah menunjukkan peningkatan sebanyak BND 50 juta pada tahun 2015. Sila rujuk **Jadual 3**) dan secara tidak langsung mengurangkan pembiayaan kenderaan.

Sumber: Penyeliaan Perbankan/AMBD
Data 2015 belum beraudit

AMBD melalui Unit Penyeliaan Perbankan adalah bertanggungjawab bagi melesen, mengawalselia dan menyelia bank-bank dan syarikat-syarikat kewangan di Negara ini. Objektif utama Unit berkenaan ialah untuk memastikan keselamatan dan kekukuhan bank-bank dan syarikat-syarikat kewangan serta melindungi kepentingan pengguna dan orang ramai.

Disediakan oleh: Unit Penyeliaan Perbankan, AMBD